

ho3einimehrhojjat@gmail.com

تقدیم بہ شیفتگان

پژوہش علمی

معرفی چند منبع

- روش های تحقیق در علوم رفتاری ، حسن پاشا شریفی ، نشر سخن

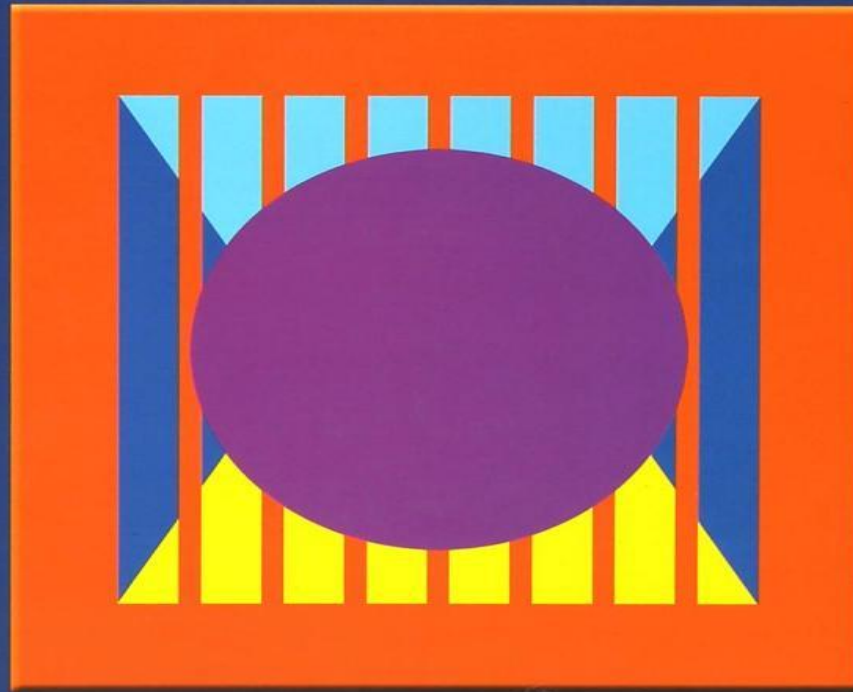
- روشهای تحقیق کمی و کیفی، گال و بورک ، انتشارت مشترک دانشگاه شهید بهشتی و سمت (۲جلدی)

- مبانی پژوهش در علوم رفتاری کرلینجر ، ترجمه حسن پاشا شریفی ، نشر آوای نور (۲جلدی)

- روشهای تحقیق در علوم رفتاری، زهره سرمد-عباس بازرگان-الهه حجازی، انتشارات آگاه

مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی

دکتر علی دلاور

با اهتمام
دکتر احمد رضا نصر

نویسندگان
مرویت کمال - واکار بزرگ - جوین کمال

مترجمان

دکتر احمد رضا نصر - دکتر حمید رضا خرمشیر - دکتر محمود ابو القاسمی - دکتر محمد جعفر پاک سرشت -
دکتر خیر رضا عباسیان - دکتر خسرو باقری - دکتر محمد جبار - دکتر منیحه شاهی بلاق - دکتر زهره خسروی

با اهتمام
دکتر احمد رضا نصر

نویسندگان
مرویت کمال - واکار بزرگ - جوین کمال

مترجمان

دکتر احمد رضا نصر - دکتر حمید رضا خرمشیر - دکتر محمود ابو القاسمی - دکتر محمد جعفر پاک سرشت -
دکتر خیر رضا عباسیان - دکتر خسرو باقری - دکتر محمد جبار - دکتر منیحه شاهی بلاق - دکتر زهره خسروی

روش‌های تحقیق

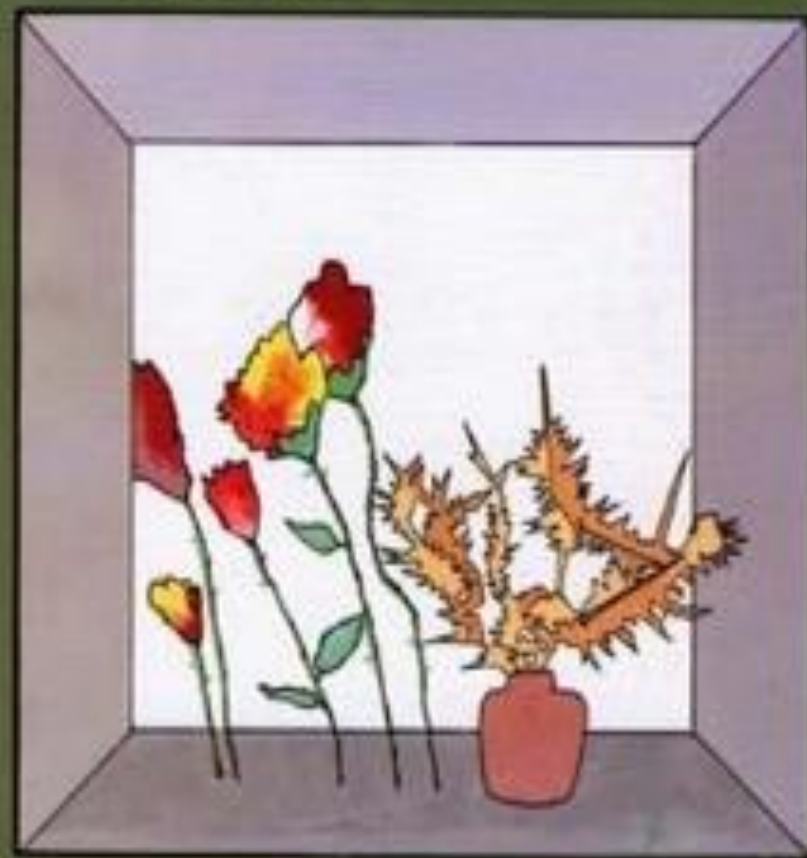
در علوم رفتاری

روش‌های تحقیق در علوم رفتاری

دکتر زهرا سواد / دکتر عباس بازرگان

دکتر الهه حجاری

تحقیق کمی و کیفی

Qualitative & quantitative
research methods

دکتر حجبت حسینی مهر

(۱) ماهیت علم ، تحقیق و روش علمی

• ارزشیابی آموزشی و پژوهش آموزشی :

- جمع آوری اطلاعات در هر دو مبتنی بر روش ها و فنون تجربی است.

Educational evaluation ارزشیابی آموزشی

❖ هدف تصمیم گیری : بر یک پدیده آموزشی ویژه متمرکز است بدون

تعمیم پذیری : دارای ارزش دآوری : مبنای نظری ندارد و برای حل مشکلات عملی ویژه و کمک به تصمیم گیری انجام می شود.

Generalizability

Decision Making

Educational research

پژوهش آموزشی

❖ هدف استنتاج : تصمیم پذیری نتایج مهم است؛ خالی از ارزش دآوری :

وابسته به نظریه است با رویکرد تولید دانش تازه و افزودن آن به نظریه های موجود

آشنایی با علم ، ماهیت و ویژگی های آن
و روشهای علمی از مقدماتی ترین مباحث
هر علم است.

دستیابی به روشهای تحقیق علمی در پاسخ به کنجکاویها
و مسائل انسان از نشانه های رشد و ترقی جوامع بشری
و موفقیت انسان در مقابله با مشکلات است.

ویژگی های پویایی علم ✓

- پیش رونده و القایی

- منطقی و خردگرایانه

- خلاقیت

- باز بودن .

- مبتنی بر تفکر انتقادی .

- پایان ناپذیری

- منظم و سازمان دهنده .

علم چیست؟

علم واژه آشنایی است که هرکس آن را به گونه ای استفاده می کند.
این کلمه معادل واژه انگلیسی Science است که خود از لفظ لاتین Scientia گرفته شده است و به معنای دانستن یا آگاهی است.

علم: مجموعه فعالیت های منظم و منسجمی که به کمک آن
واقعیت های جهان خارج در کنار هم قرار می گیرد.

what is SCIENCE ?

علم چیست؟

هدف تمام علوم شناسایی دنیای اطراف آدمی است.
در این فعالیت سه جزء عمده وجود دارد :

ho3einimehrhojjat@gmail.com

مشاهده و بررسی رویدادها بر اساس هدفی مشخص

توصیف

اهداف علم

کشف نظم

صورت بندی نظریه ها و قوانین

صورت بندی نظام کشف شده و
تعمیم آن جهت تبدیل به قانون و نظریه

انطباق
رویدادها و
ویژگی های
معین مورد
مطالعه

ویژگی های پویایی علم ✓

- پیش رونده و القایی

- منطقی و خردگرایانه

- خلاقیت

- باز بودن .

- مبتنی بر تفکر انتقادی .

- پایان ناپذیری

- منظم و سازمان دهنده .

ho3einimehrhojjat@gmail.com

علوم انسانی *Human Sciences*

Anthropology	Politics	Environment
Psychology	Psychiatry	Ethnic studies
Ergonomics	Education	Gender studies
Sociology	Law	Genealogy
Economics	Philosophy	Urban studies
Geography	Biology	Gerontology
Linguistics	Archaeology	Women's studies

روان شناسی ، جامعه شناسی ، مردم شناسی ، علوم سیاسی ، اقتصاد ، تاریخ ، جغرافیا ، زبان شناسی و

The Human Sciences

دانشمندان علوم انسانی در صدد کشف نظم و قواعد هستند.

آنها این کار را از طریق مشاهده، اندازه

گیری دقیق، کشف روابط و تدوین و

تنظیم مدل ها و نظریه ها انجام می دهند.

علوم انسانی منطقی هستند.

علوم انسانی سعی دارد به کمک منطق قیاسی و استقرایی به درک منطقی رفتار انسان دست یابد.

Determinism

علوم انسانی جبری هستند.

وقوع هر رویدادی دلایلی دارد و دارای عللی پیشین بوده و مسبوق به سابقه است. جبری بودن باعث جدا شدن علوم انسانی از بررسی های سنتی و انسان گرایانه می شود.

Generality

علوم انسانی کلی هستند.

هدف علوم انسانی مشاهده و درک الگوهای کلی رویدادها و روابط بین آنهاست. دانشمندان سعی می کنند مشاهدات خاص خود را به سایر حوزه ها یا پدیده ها تعمیم و گسترش دهند.

Parsimony

علوم انسانی از اصل امساک گر پیروی می کند.

دانشمندان علوم انسانی می کوشد از حداقل متغیرها حداکثر قدرت تبیین را داشته باشد. با فرض یکسانی سایر ویژگی ها یک طرح ساده نسبت به یک طرح پیچیده ارجحیت دارد. (صرفه جویی)

علوم انسانی تخصصی هستند.

دانشمند علوم انسانی باید مفاهیم را به صورت علمی و دقیق بررسی و اندازه گیری کند.

علوم انسانی را می توان به صورت آزمایشی بررسی کرد.

دانشمند علوم انسانی باید بتواند درستی یا نادرستی فرضیه تدوین شده را از راه آزمایش نشان دهد.

پژوهش های علوم انسانی تکرار پذیرند.

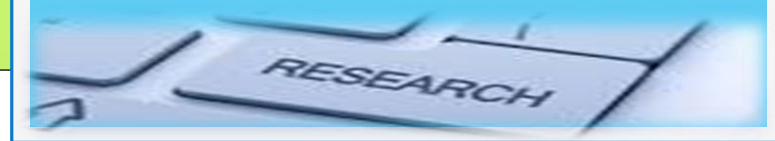
اگر پژوهشی معین در علوم انسانی به طور کامل و کافی توصیف شده باشد ، هر دانشمند دیگر صرف نظر از زمینه فکری خویش باید بتواند این پژوهش را تکرار و نتایج مشابهی کسب کند.

علوم انسانی تغییر و تحول پذیرند.

تقریباً هیچیک از نظریه های مربوط به انسان ابدی و جاویدان نیست.
با دلایل و مدارکی آن را بی اعتبار می سازند و یا نظریه جدیدی جانشین آن می شود.

پژوهش

مجموعه فعالیت هایی که به کمک آنها
رابطه بین واقعیت ها مطالعه می شود.
موفقیت و دستیابی به این هدف مستلزم آشنایی
پژوهشگران با مبانی نظری و داشتن تجربه عملی است.

RESEARCH

پژوهش مانند یک داستان پلیسی
است که با یک معما آغاز می شود
و با حل آن به پایان می رسد.

با شنیدن واژه تحقیق چه
مفهومی از آن به ذهن انسان
متبادر می شود ؟

مفهوم تحقیق

► **واژه تحقیق از زبان عربی گرفته شده است**

**در لغت به معنای رسیدگی کردن ، بررسی ، بازجویی کردن ،
وارسی واقعیت ، درست و راست گرانیدن ، پیدا کردن ،
یافتن یا جستجوی حقیقت است.**

اگر از معنای لغوی تحقیق که در زبان تعبیرهای متفاوتی دارد و خود بازتاب ذهنی و ذوقی اهل زبان در طی زمان است صرف نظر کنیم ،

تعریف تحقیق از نظر روش شناسی مشکل است و در بین پژوهشگران اختلاف نظر وجود دارد و
ارائه تعریفی که مورد تأیید و موافقت همه باشد آسان نیست.

عدم توافق در تعریف تحقیق :

بیش از همه ناشی از بهای بیش از حدی است که به نوعی از آن به نام تحقیق آزمایشی داده می شود.

به این معنی که با گذشت زمان و با پیشرفت های چشمگیری که در علوم فیزیکی به وجود آمد ، دانشمندان سایر روش های علمی را مورد بی مهری قرار داده اند.

ho3einimehrhojjat@gmail.com

تعریف تحقیق

در مباحث علمی غالباً مفاهیم تحقیق و روش علمی به صورت مترادف به کار می روند
اما علیرغم وجوه مشترک معنایی دارای تفاوت نیز هستند.

تحقیق روندی رسمی تر ، منظم تر و قوی تر از روش علمی است.

تحقیق با ساختار منظم تری از کنکاش توأم است

که معمولاً منجر به نوعی ثبت مراحل و گزارش نتایج و دستاوردها می شود.

هر چند می توان روح علمی را بدون تحقیق به کار گرفت

ولی تحقیق علمی را نمی توان بدون روش و جوهر علمی انجام داد.

بنابراین تحقیق مرحله تخصصی تری از روش شناسی علمی است.

تعریف تحقیق

تحقیق عبارت است از :

مجموعه فعالیت هایی که برای کشف بخشی از جهان حقیقی انجام می شود.

جان دیویی در تعریف تحقیق معتقد است :

تحقیق عبارت است از تغییر کنترل و هدایت شده یک موقعیت غیر ثابت یا نامعین به موقعیتی که از لحاظ مشخصات و روابط کاملاً معین و ثابت است و در وضعی قرار دارد که عناصر موقعیت اصلی یا اولی به صورت یک کل متحد تغییر یافته اند.

تعریف تحقیق

تحقیق فرآیندی است برنامه ریزی شده،

هوشیارانه، نظام مند (systematic) و قابل اعتماد

برای یافتن حقایق یا فهم عمیق مسایل

تعریف تحقیق از نظر روش شناسی

کاربرد روش های علمی در حل^۳ یک
مسأله یا پاسخگویی به یک سؤال

تعریف کرلینجر از تحقیق

بررسی و مطالعه منظم ، کنترل شده و آزمایشی
قضایای فرضی درباره روابط احتمالی بین پدیده
های طبیعی با دیدی انتقادی

اشکال این تعریف چیست؟ توجه بیش از اندازه به تحقیق آزمایشی است.

تحقیق ترکیبی است : از تجربه و استدلال

تعریف تحقیق

تحقیق مجموعه فعالیت های منظمی است که هدف آن کشف حقیقت یا رسیدن از علم اندک به علم بیشتر است.

تحقیق به عنوان یک فرآیند پژوهش در درست ترین شکل خود واجد دو شرط است :

(۱) کنترل دقیق . شرطی که مانع تأثیر عوامل نا مربوط و مزاحم می شود.

(۲) نمونه گیری صحیح . شرطی که یافته های پژوهش را قابل بسط و تعمیم می سازد.

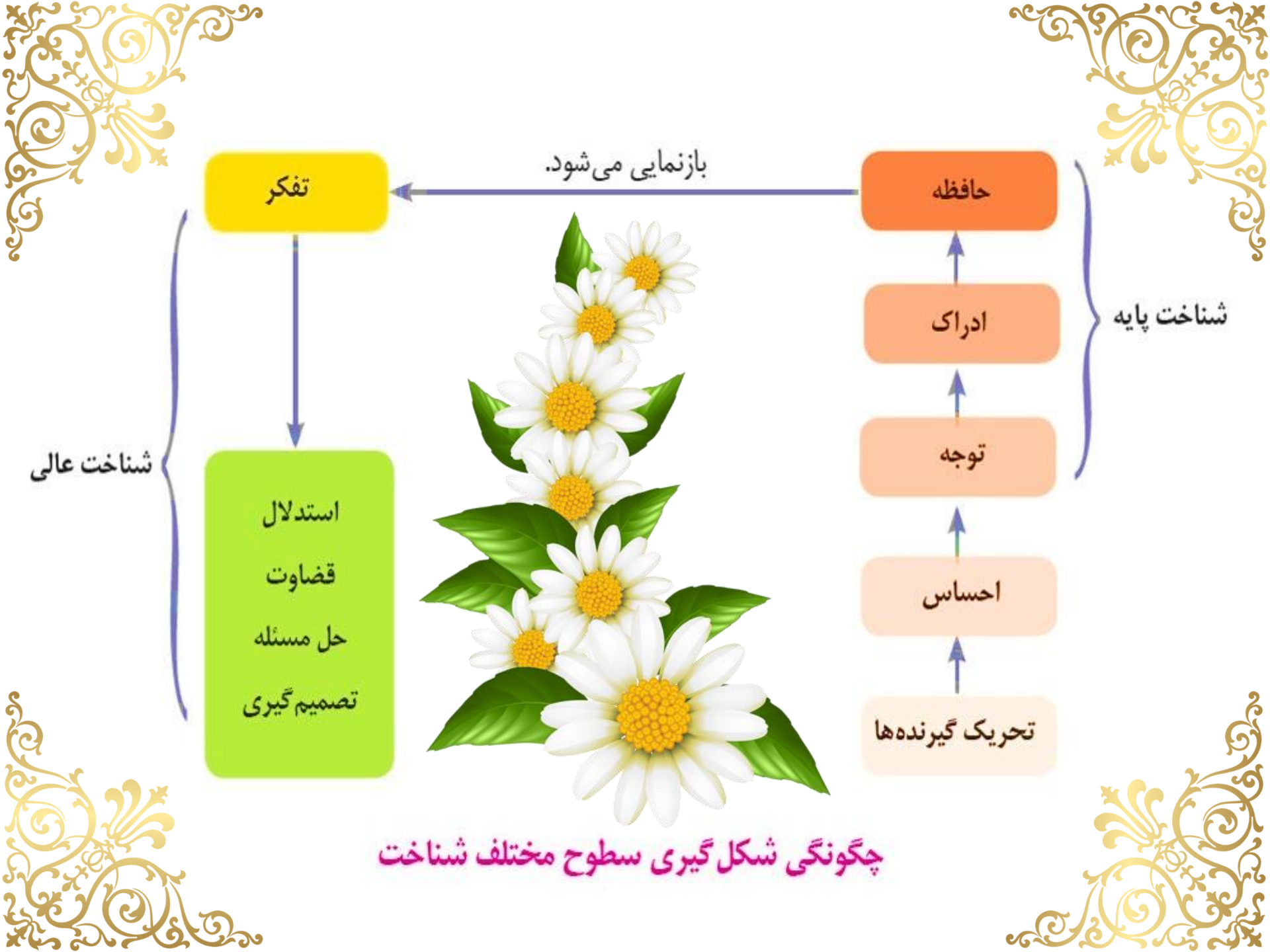
رعایت شرط اول . اعتبار درونی و رعایت شرط دوم ، اعتبار بیرونی تحقیق را موجب می شود.

تحقیق بر حسب اعتبار درونی و بیرونی چهار ترکیب مختلف به وجود می آورد

که آنها را **آزمایش** ، **مطالعه** ، **زمینه یابی** و **بررسی** می نامند.

ویژگی های تحقیق از نظر تاکمن

- تحقیق دارای فرآیند معینی است و فعالیتی منظم تلقی می شود.
- تحقیق دارای نظامی منطقی است.
- تحقیق امری تجربی است و همواره معطوف به واقعیت.
- تحقیق جنبه تقلیلی دارد.
- فرآیند و روش های تحقیق ، تکرار و انتقال است.

تفکر

استدلال
قضاوت
حل مسئله
تصمیم گیری

شناخت عالی

حافظه

ادراک

توجه

احساس

تحریک گیرنده ها

شناخت پایه

بازنمایی می شود.

چگونگی شکل گیری سطوح مختلف شناخت

از چه راه هایی می توان
به شناخت دست یافت ؟

ho3einimehrhojjat@gmail.com

راه های شناخت و کسب دانش

Experience

(۱) تجربه

Outhority

(۲) استناد به مقام صلاحیت دار (مرجع)

Logic

(۳) منطق

Scientific Method

(۴) روش علمی (تحقیق)

تجربه Experience

- ✓ ابتدایی ترین و در عین حال فراگیرترین روش کسب اطلاعات است.
- ✓ اولین روش برای شناخت و درک پدیده ها و حلّ مسائل **تجربه** است.
- ✓ در این روش اطلاعات بی واسطه و به طور مستقیم توسط فرد استفاده کننده از اطلاعات حاصل می شود .
- ✓ تجارب شخصی عمدتاً برخواسته از دانش حسی است .
- ✓ ریشه ابتدایی ترین و اساسی ترین راه حلّ مسائل در تجارب فردی نهفته

محدودیت های تجربه

✓ دانش حسی به واسطه **خطای احساس** غیرقابل اطمینان و ناقص است

✓ **محدودیت کاربرد** : همه امور را نمی توان تجربه کرد .

✓ تجربه شدیداً تحت تأثیر **پیش داوری و ذهنیت** افراد است

۲- استناد به مقام صلاحیت‌دار (صاحب نظران)

- ✓ رجوع به کارشناسان ، متخصصان و مراکز ذیصلاح در زمینه‌های موردنظر
- ✓ پذیرش قول و فعل مقامات ذیصلاح به عنوان واقعیت های قابل استناد
- ✓ عرف و سنت

محدودیت های استناد به مقام صلاحیت‌دار

- ✓ نحوه کسب دانش و اطلاعات از سوی مقامات صلاحیت‌دار
- ✓ « آیا آنان دچار اشتباه نمی‌شوند » ؟
- ✓ اختلاف نظر صاحب نظران در امر واحد

۲- منطق (استدلال)

✓ اگر به کمک عقل ، دانش حسی توسعه داده شود

دانش قابل اعتمادتری حاصل می شود .

✓ منطق از چند طریق برای رسیدن به شناخت

به انسان کمک می کند :

deductive method

الف) روش قیاسی

inductive method

ب) روش استقرایی

Analogy

ج) تمثیل (تشبیه)

Science is a logical activity

علم فعالیتی است منطقی

علم کاری عقلانی و استدلالی است و

تبیین های علمی باید با معنا باشد.

عقاید ممکن است بر الهام، عادات و رسوم و سرنوشت و تقدیر

متکی باشد، اما علم باید بر دلایل منطقی استوار باشد.

داستانی از جزمی بودن افکار فلاسفه قدیم برای پاسخگویی به یک سؤال جزئی:

در زمان لرد ما ، ۱۴۳۲ ، بین برادران بر سر **تعداد دندان های اسب** جدالی سخت در گرفت. این جدال به مدت ۱۳ روز بدون توقف ادامه داشت. تمام کتاب های قدیمی و تاریخی را جستجو کردند و همه معارف جالب و مهم را بررسی نمودند. در روز چهاردهم ، راهبی جوان و شکیبا از دانشمندان برتر از خود اجازه گرفت که چیزی بگوید و بلافاصله در میان حیرت مجادله کنندگان که خرد آنان لطمه دیده بود ، روشی ناشنیده و خشن را پیشنهاد کرد که به **دهان اسبی نگاه کنند و جواب سؤال خود را دریابند.**

آنان که از این گفته به شدت آزرده خاطر شده بودند برآشفته به وی حمله کردند و او را به سختی زدند و بیرون انداختند ، زیرا آنها می گفتند مسلماً شیطان این نوجوان جسور را فریب داده است تا برای کشف حقیقت ، راهی نامقدس و ناشنیده را **بر خلاف گفته پدران** ، مطرح کند. پس از چندین روز زدو خورد ، سرانجام کبوتر صلح بر جمع آنها نشست و به اتفاق قرار گذاشتند که این را معمایی جاودانه اعلام کنند.

(جان بست ، ترجمه شریفی و طالقانی ، ۱۳۷۴ ، ص ۱۹)

ارسطو و پیروانش در کشف واقعیت از استدلال قیاسی استفاده کردند.

استدلال قیاسی به عنوان یک فرآیند تفکر عبارت است از :
قرار دادن واقعیت ها در کنار هم و استخراج یک نتیجه

الف) روش قیاسی

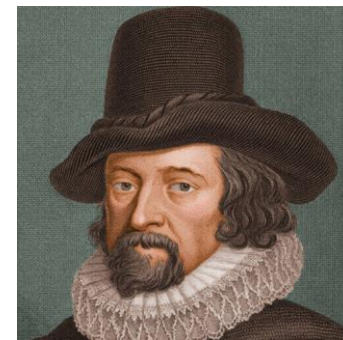
- ✓ قیاس در لغت به معنای سنجش ، اندازه گیری و تخمین است
- ✓ استدلال قیاسی نتیجه گیری با دلایل کافی **از کل به جزء** است یا رسیدن مدلل از قوانین کلی و عمومی به موارد جزئی و خاص را گویند .
(حرکت از عام به خاص)
- ✓ شاید اولین روش تفکر و استدلال و حرکت قابل ملاحظه در پیدایش رویکرد منظم و سیستماتیک برای کشف واقعیات باشد .
- ✓ از کنار هم گذاشتن واقعیات پذیرفته شده و استنتاج ، نتیجه از آن حاصل می شود .
- ✓ استفاده به عنوان وسیله ای که بین نظریه و مشاهده رابطه برقرار می کند.
- ✓ قیاس از نظریه ها موجب تدوین فرضیه ها می شود.

اجزاء قیاس

- ✓ مقدمه کبری ← انسان فانی است .
- ✓ مقدمه صغری ← علی انسان است .
- ✓ نتیجه ← علی فانی است .

محدودیت های قیاس

- نتیجه قیاسی منطقی به هیچ وجه از محدوده مقدمات فراتر نمی رود و کاربرد محدود دارد.
- ✓ صحت نتیجه مستقیماً به صحت مقدمات بستگی دارد. اطمینان از صحت مقدمات از اهمیت خاصی برخوردار است .
- ✓ به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات جدید و انجام پژوهش های مفصل تر ، از آنجائیکه نتیجه فرآیند تحقیق علمی تولید و کشف دانش جدید است ، پس این فرآیند نمی تواند صرفاً بر پایه استدلال قیاسی بنا شود .

فرانسیس بیکن معتقد بود :

پژوهشگر باید بر اساس واقعیت هایی که مستقیماً

مشاهده می کند به نتیجه گیری پردازد.

(منطق قیاسی با یک سلسله پیش داوری ها شروع می شود

و به همین جهت نتیجه گیری های آن جهت دار است.)

در نظام بیکنی رویدادهایی که در یک طبقه جایگزین می شوند ، ابتدا ، مورد مشاهده قرار

می گیرند ، سپس بر اساس مشاهده های انجام شده ، استنباط درباره طبقه ها امکان پذیر می شود.

ب) روش استقرایی

استقراء در لغت به معنای جستجو کردن و کنجکاوی کردن است .

✓ استدلال استقرایی یعنی رسیدن ذهن **از جزء به کل** (حرکت ذهن از خاص به عام)

✓ بررسی اجزاء یک قضیه و رسیدن به یک حکم کلی

✓ ذهن ، جزئیات متعدد را تحقیق کرده و از آنها حکم کلی درک می کند.

✓ در استقراء توجه بیشتر به اثبات است تا ابطال و یا ردّ یک حکم

✓ به دست آوردن نظریه از روی مشاهده استقراء است. (مشاهده بالینی و روانکاوی در روانشناسی)

انواع استقراء

استقراء تام : ← بررسی کلیه اعضاء یک مجموعه

استقراء ناقص : ← بررسی گروهی از اعضاء یک مجموعه

محدودیت های استقراء

- ✓ عملاً امکان مشاهده و بررسی تک تک نمونه ها (خصوصاً در گروه های بزرگ) وجود ندارد. بنابراین موقعی قابل اعتماد است که گروه مورد پژوهش کوچک باشد.
- ✓ اطلاعات به دست آمده تنها در مورد گروه مورد مشاهده قابلیت تعمیم دارد.

به طور خلاصه :

استدلال استقرایی محتوای مقدمه ها را به بهای اکتساب دانش کاملاً قطعی و مشخص توسعه می دهد و استدلال قیاسی با فدا کردن هرگونه بسط محتوا (به شرطی که مقدمه ها درست باشند)

استدلال قیاسی

همه پستانداران دستگاه تنفس دارند.

همه خرگوش ها پستاندارند.

در نتیجه همه خرگوش ها دستگاه تنفس دارند.

استدلال استقرایی

هر خرگوشی که تا به حال مشاهده شده است ، دستگاه تنفسی داشته است.

بنابراین ، تمام خرگوش ها دستگاه تنفسی دارند.

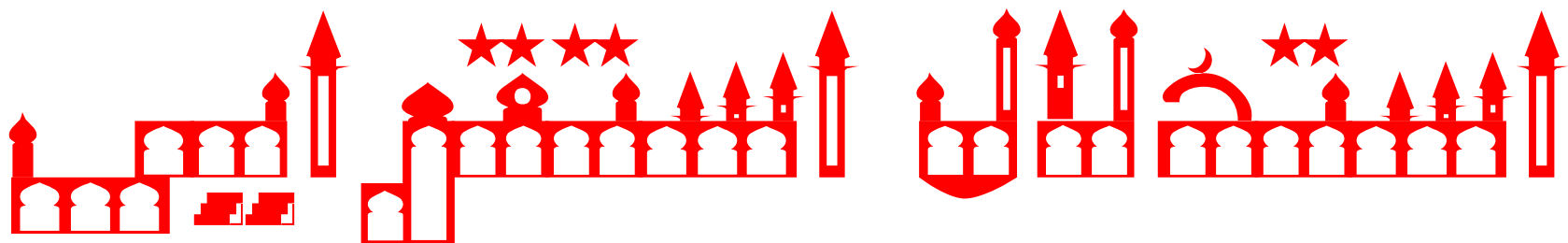

چرا در علوم رفتاری روش

استدلال قیاسی کاربرد زیادی ندارد ؟

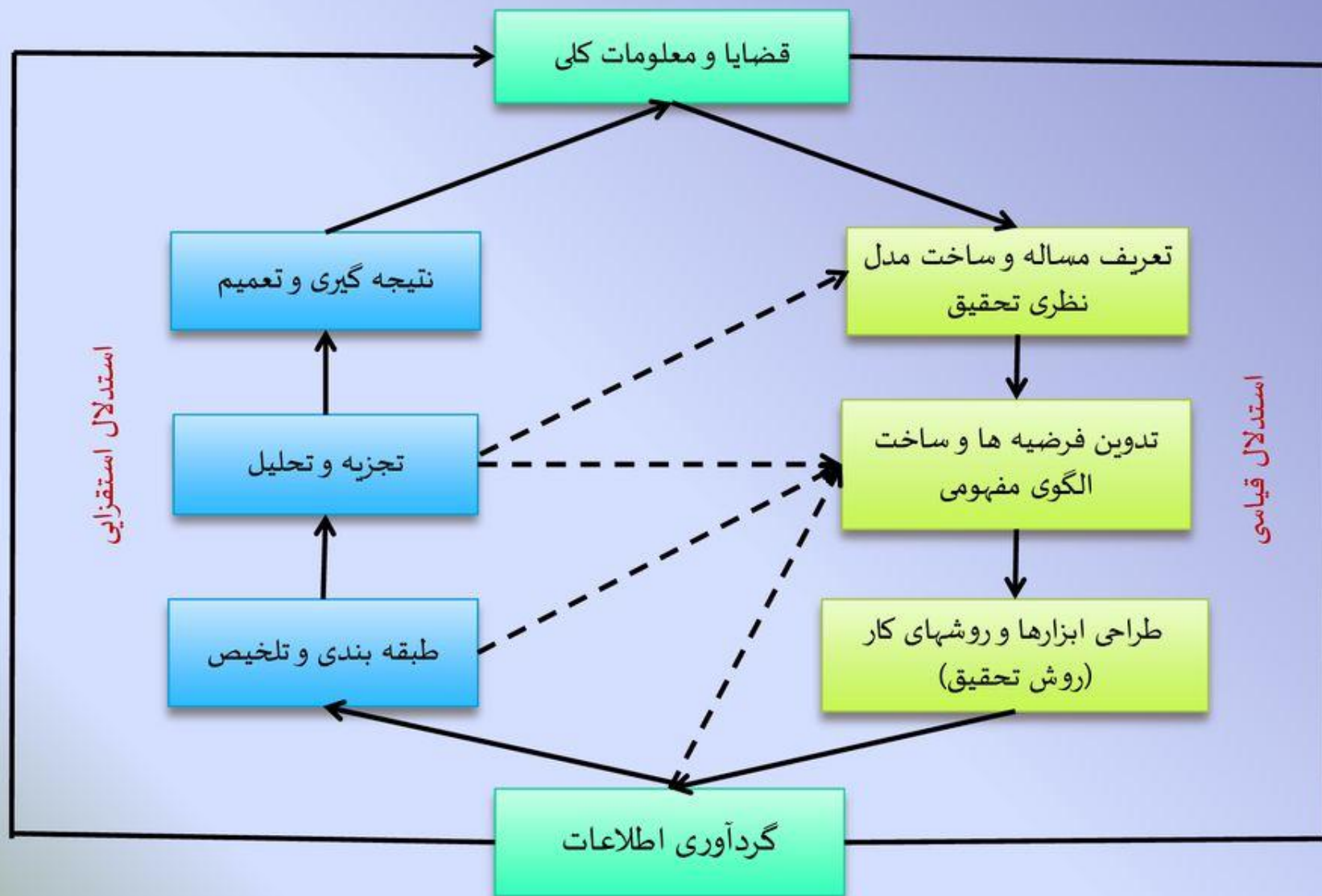
در علوم رفتاری چون پیش فرض های قطعی برای یافتن پاسخ پرسش ها به ندرت می توان یافت و این موضوع (**پیش فرض قطعی**) اساس روش استدلال قیاسی است ، بنابراین شیوه استدلال قیاسی کاربرد زیادی در علوم رفتاری ندارد.

استنتاج ناقص در کدام روش شناختی به وجود می آید؟

زیرا نتایج حاصل از آن تعمیم پذیری کامل ندارد.

فرایند تحقیق علمی و استدلال قیاسی و استقرایی

تمثيل (ج) (تشبيه) Analogy

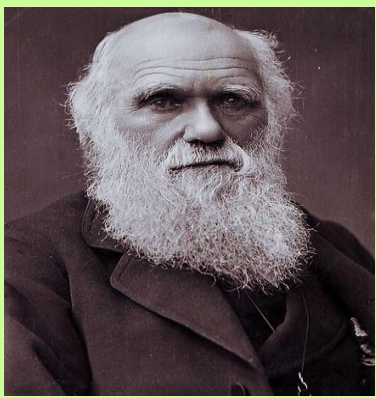
تمثيل : « عبارت است از اثبات حکم در یک امر جزئی

به موجب ثبوت آن در حکم جزئی دیگری که شبیه آن است. »

ارزش علمی **تمثيل** به این است که می تواند باعث تقویت احتمال باشد.

در مقابل بسیاری از پیش داوری هایی که معمولاً بر اساس ظاهر افراد به عمل می آید و

به محض مشاهده ظاهری آنان در مورد فضائل یا رذائل اخلاقی شان حکم صادر می شود از نوع **تمثيل** است.

چارلز داروین

از ترکیب روش های قیاسی و استقرایی .

روش جدیدی (استقرایی - قیاسی) را به وجود آورد.

در این روش ، پژوهشگر ، بر اساس مشاهده های خود فرضیه یا

فرضیه هایی را صورت بندی می کند ، سپس به آزمودن آنها می پردازد.

این روش چکیده روش علمی امروز است .

اگر چه استدلال استقرایی و استدلال قیاسی دارای محدودیت ها
و نواقصی هستند لیکن برای توسعه علم سهم زیادی داشتند.

نقش استدلال استقرایی و استدلال قیاسی

در توسعه علم :

[الف] بیان فرضیه ها

[ب] توسعه منطقی این فرضیه ها

[ج] توضیح و تفسیر یافته های علمی و ترکیب آنها در یک چارچوب مفهومی

« در روش علمی »

پژوهشگر ابتدا به صورت **استقرایی** با استفاده از **مشاهدات خود**،
فرضیه هایی را می سازد ، سپس با استفاده از اصول استدلال **قیاسی**
به **کاربرد منطقی فرضیه** می پردازد.

در نتیجه او با کمک فرضیه تدوین شده ، **رابطه بین متغیرها** را
پیش بینی می کند. چنانچه این پیش بینی با اطلاعات جدید سازگار
باشد ، مجدداً فرضیه مورد پژوهش آزمون می شود تا **تأیید** یا **رد** شود.

تفاوت روش علمی و استدلال استقرایی

در تدوین فرضیه است.

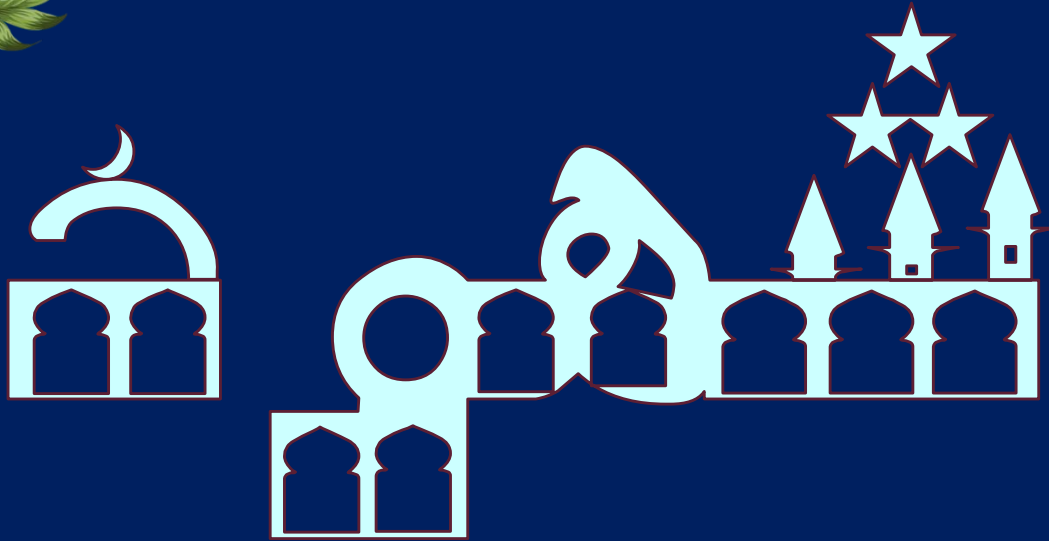
در استدلال استقرایی: پژوهشگر ابتدا به مشاهده می پردازد

و سپس اطلاعات جمع آوری شده را سازمان بندی می کند.

در روش علمی: پژوهشگر استدلال می کند اگر فرضیه اش

تأیید شود پیامدش چه خواهد بود ، سپس با مشاهده منظم به

جمع آوری اطلاعات جهت رد یا تأیید فرضیه اش می پردازد.

استنباط امور از طریق حدس و گمان
بدون هیچ گونه علّت و دلیل منطقی

هدف های تحقیق علمی

– توصیف رابطه بین پدیده ها

– تبیین رابطه بین پدیده ها

– پیش بینی وقایع و رویدادها

– کنترل اثر رویدادها

BASIC . APPLIED RESEARCH

تفقیق کاربردی و بنیادی

هدف

روش کسب آگاهی

تفاوت تحقیق کاربردی و بنیادی

زمان و مکان

بیان مسأله

Applied Research

تحقیق کاربردی (تصمیم‌گرا، ارزشیابی)

هدف: این تحقیق در جستجوی دستیابی به هدف عملی است و

تأکید آن بر سعادت و رفاه توده مردم و مطلوب بودن فعالیت است.

این تحقیق اگر درست انجام شود، اطلاعات سودمندی برای برنامه ریزی،

طرح و توسعه و شیوه های عملی فعالیت اجرایی، به ما می دهد.

مثال: متخصص آموزشی که در مدرسه یا کلاس درس قصد دارد در مورد بهبود

آموزش و یادگیری دانش آموزان تحقیق کند از این روش استفاده می کند.

محدودیت های تحقیق کاربردی (از نظر Merton)

(۱) در تحقیق کاربردی سلسله بررسی های نظری وجود دارند. این بررسی ها به عوامل مختلفی مربوطند و به روش های غیرعلمی و سطحی تهیه و تنظیم می شوند.

(۲) اعتبار پیش بینی های عینی در هر مرحله از تحقیق به میزان اشتباه های جبران نشده بستگی دارد. ضعیف ترین مرحله در تحقیق کاربردی عبارت است از برآورد احتمال وقوع شرایطی که در آن شرایط متغیرهای تحقیقی اجرا می شوند و تغییرات این متغیرها بررسی می شوند.

(۳) ضعف فوق تا آن درجه است که راهنمایی ها و پیشنهادهایی که لازمه تعیین خط مشی پژوهش های آتی هستند مستقیماً از پژوهش استخراج نمی شوند و پیشنهادهای مطرح شده در این نوع تحقیق محصول شرایطی هستند که احتمال وقوع آنها وجود دارد.

(۴) برآورد احتمال وقوع باعث می شود پیشنهادهایی که بر اساس نتایج تحقیق مطرح می شوند غیرطبیعی باشند.

Applied Research

زمان و مکان = یافته های تحقیق کاربردی به میزان بسیار

زیادی قائم به زمان و مکان هستند.

هدف تحقیق کاربردی ، حلّ مسأله و سرانجام دستیابی به
اطلاعاتی جهت اخذ تصمیم و رفع نیازها و مشکلات فوری
است.

Applied Research

بیان مسأله :

در تحقیق کاربردی ، ارزش و مطلوب بودن اثر X و Y منظور نظر است.

سؤال تحقیق کاربردی :

آیا می توان از X به طور مؤثر برای تغییر در Y استفاده کرد؟

برای پاسخ به این سؤال تلاش می شود برنامه ای آزمایشی برای دستکاری در X طرح ریزی و سپس تأثیر آن در Y اندازه گیری شود.

تحقیق کاربردی معطوف به عمل مؤثر است.

Basic Research

تحقیق بنیادی (نتیجه گرا ، نظریه گرا)

هدف: اگرچه ممکن است تحقیق بنیادی کاربرد عملی نیز داشته باشد ولی هدف عمده و

اساسی آن افزایش حیطه دانش و آگاهی است. هدف این نوع تحقیق کسب دانش و آگاهی نو بدون در نظر گرفتن ارزش آنها در ایجاد تغییرات اجتماعی است. در این تحقیق تأکید بر مطالعه ارتباط درونی متغیرهاست نه بررسی قابلیت بشر در تأثیر گذاشتن بر ارتباط متقابل متغیرها

مثال:

- تحقیق سلیگمن بر روی سگ ها که به ایجاد نظریه درماندگی آموخته شده در تبیین افسردگی منجر شد.

- تحقیق ثرنادایک بر روی گربه ها که به ایجاد نظریه پیوند گرایی در تبیین یادگیری انجامید.

Basic Research

زمان و مکان : یافته های تحقیق بنیادی به قائم به زمان و مکان نیستند.

هدف تحقیق بنیادی ، آزمون فرضیه و یافتن کلیت است و تحقیق تا آنجا ادامه می یابد که محقق با توجه به اطلاعات جمع آوری شده ، کلیت و عمومیت نظریه را قبول یا رد کند.

Basic Research

بیان مسأله :

در تحقیق بنیادی ، فرضیه برای دو متغیر به این صورت تدوین می شود :

هر اندازه X افزایش یابد ، Y نیز افزایش خواهد یافت.

در اینجا هدف تحقیق دست یافتن به وجود یا عدم وجود همبستگی بین X و Y است و

تحقیق متضمن هیچ نکته ای درباره ارزش X و Y نیست.

در تحقیق بنیادی این سؤال مطرح است که آیا بین X و Y همبستگی واقعی وجود دارد؟

برای پاسخ این سؤال با استفاده از طرح های پژوهشی مناسب و روش های آماری ، تأثیر سایر عوامل ثابت نگه داشته می شود.

در تحقیق بنیادی ، نکته قابل توجه تجزیه و تحلیل فرآیندی است که X را به Y مربوط می سازد.

تحقیق بنیادی برای افزایش فهم و به طور کلی دانش بشری تلاش می کند.

Basic Research

Applied Research

روش کسب آگاهی و کاربرد آن در تحقیق بنیادی

و کاربردی به درجه انتزاعی بودن و قابلیت

کاربردش در موارد خاص بستگی دارد.

هدف تحقیق بنیادی: تدوین نکات قابل تعمیم یک نظریه یا یک

پیش بینی انتزاعی است.

در تحقیق کاربردی: پیش بینی در شرایط عملی و عینی صورت می گیرد.

Applied & Basic research

تحقیق بنیادی و کاربردی متضاد هم نیستند و مکمل یکدیگرند.

تحقیق بنیادی و کاربردی به وسیله یکدیگر تغذیه می شوند.

کسب دانش بیشتر در نتیجه تحقیق بنیادی امکان پذیر است و

این دانش پایه ای برای برنامه ریزی فعالیت های عملی فراهم می کند.

تحقیق درباره فعالیت های عملی کار ارزشمندی است که به وسیله آن

می توان اعتبار فرضیه ها را - که به وسیله تحقیق بنیادی صورت بندی شده اند - آزمون کرد.

تحقیق بنیادی منبع پُر باری از فرضیه ها برای تحقیق کاربردی است.

چند نمونه سوال

(۱) مهمترین ویژگی گزاره های علمی کدام است ؟

الف) تعمیم پذیری

ب) ابطال پذیری

ج) تکرار پذیری

د) اثبات پذیری

(۲) فعالیت هایی که جنبه آزمایش و خطا داشته باشد اگر به نتیجه ای نیز برسد نمی تواند پژوهش علمی خوانده شود چون پژوهش علمی امری است :

الف) تجربی

ب) تراکمی

ج) منطقی

د) نظامدار

(۳) مراحل پژوهش علمی به ترتیب کدام است ؟

الف) فرضیه ، مسأله ، آزمون

ب) مسأله ، فرضیه ، تجربه

ج) فرضیه ، آزمون ، اثبات فرضیه

د) تجربه ، فرضیه ، اثبات فرضیه

۴- «نتایج تحقیق نباید متأثر از رأی و نظر شخصی و اعمال سلیقه فردی باشد».
این گزاره توضیح کدامیک از ویژگی های تحقیق علمی است؟

الف) تکرار پذیری

ب) تجربی بودن

ج) عینی بودن

د) افزایشی بودن

۵- «استنباط امور از طریق حدس و گمان بدون هیچ گونه علّت و دلیل منطقی»
تعریف کدامیک از روش های زیر است؟

الف) استدلال

ب) تجربه

ج) مرجع

د) شهود

۶- تحقیقاتی که فرضیاتی برگرفته از نظریه های موجود را مورد آزمایش قرار
می دهند در کدام دسته قرار می گیرند؟

الف) تجریدی

ب) تبیینی

ج) مفهومی

د) توصیفی

۷- هدف نهایی علم عبارت است از :

الف) بیان تعاریف و قضایا

ب) شناخت روابط معنی دار بین متغیرها

ج) صورت بندی نظریه

د) مشاهده پدیده ها

۸- دانشمند علوم انسانی همانند دانشمند علوم فیزیکی می کوشد تا از حداقل متغیرها حداکثر قدرت تبیین را داشته باشد ، این موضوع بیانگر کدام ویژگی علم است :

الف) کلیت

ب) جبری بودن

ج) منطقی بودن

د) امساک گری

۹- حد و مرزهایی که خارج از محدوده آنها مورد علاقه محقق نیست ؟

الف) پیش فرض ها

ب) قلمرو تحقیق

ج) گزاره تحقیق

د) محدودیت ها